

Ինչդիսի՞նք՝ դերպասարժողութիւն ունենալ
ուրբանային շէնքերէն Գալթօջախը
շէնքաշէնքաբարձր եւ ղեկավարութեան կենտրոնը գործող

ԱՅՎԱԶՈՎՍԿՈՒ ԲԱՐԵԳՈՐԾՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ ՔԱՂԱՔԻ ՀԱՄԱՐ

ԵՐԿԱԹՈՒՂԱՅԻՆ ՀԱՂՈՐԴԱԿՑՈՒԹՅՈՒՆ

Այվազովսկու ֆինանսական և լոբբիստական աշակցությունը թեոդոսիա երկաթգծի կառուցման համար, ինչը թափ հաղորդ տնտեսական զարգացմանը:

Լուսանկարում՝ նրա աշակցությունը կառուցված երկաթուղային կամուրջը:

ԳԵՂԱՐՎԵՍԱԿԱՐԱՐՈՒՄ

Հայտնի պատկերասրահի սայտնի պատկերասրահի ստեղծումն ու ֆինանսավորումը, որը դարձավ քաղաքի մշակութային կենտրոնն ու այցեքարտը:

ՊԱՏԿԵՐԱՍՐԱՀ

Լուսանկարում՝ Պատկերասրահի շենքը բլրի վրա:

ՏԱՃԱՐՆԵՐԻ ԵՎ ԴՊՐՈՑՆԵՐԻ ՎԵՐԱԿԱՆԳՆՈՒՄ

Ձգալի միջոցներ և անձնական մասնակցություն հայկական եկեղեցիների վերականգնման (մասնավորապես՝ Սուրբ Սարգիս) և դպրոցների կառուցման գործում՝ սատարելով հայ համայնքի և ողջ քաղաքի հոգևոր ու կրթական կյանքին:

ՔԱՂԱՔԻ

ՋՐԱՄԱՏԱԿԱՐԱՐՈՒՄԸ

Նվեր քաղաքին՝ քաղցրահամ ջրի աղբյուր: Այվազովսկին հին և նոր ֆինանսավորել է ջրամատակարարման համակարգի և շատրվանի կառուցումը, որը հազցեցրել է թեոդոսիայի ծարավը:

Լուսանկարում՝ Այվազովսկու շատրվանը:

Ուկրաինայի Տերնոպոլի մարզի Ցազուլցե գյուղում հայտնաբերվել է 414 տարեկան բացառիկ հայկական ջրհոր (1611 թ.): Այն բարդ ինդուստրիալ կառուցվածք է, դրսեղ հայ ձակործի և կրա եղբայր Ատեփանի աշխատանքով ջուրը հոսում է ստորգետնյա ջրամբար: Սալի վրա փորագրված արձանագրության համաձայն՝ «Աբրահամը՝ քարագործ վարպետը, կատարեց իր գործը նվիրվածությամբ»: Նույն հայ արհեստավորները ստեղծել են նաև տեղի եկեղեցու և ամրոցի դարպասների զարդանախշերը:

ՍՈՖԻԱՅԻ ՏԱՃԱՐ

Եղել է Կիևյան Ռուսիայի գլխավոր պաշտամունքային և հասարակական կառույցը, կիևյան մոնոպոլիտների գլխավոր տաճարը: Սոֆիայի տաճարը (կառուցված է հիմնականում պլինթոսով՝ տափակ, լայն, քառակուսի թրծված աղյուս) մեծաչափ (37 մետր x 55 մետր), հնգանավ, հնգաբսիդ, 13 զմբերով խաչաձև-գմբեթավոր կառույց է: Երեք կողմից շրջապատված է երկհարկանի սրահով, որին արևմուտքից ներկված 2 աշտարակների աստիճանները տանում են դեպի ընդարձակ վերնադասերը: Ներսում պահպանվել են 11-րդ դարի խճանկարներ և որմնակարներ:^[7]

Սոֆիայի տաճարը հայ-ռուսական և հայ-ուկրաինական մշակութային կապերի հնագույն հուշարձաններից է: Տաճարի արտաքին հարավային սրահի արևելյան մասում պահպանվել են որմնակարների հետքեր՝ Գրիգոր Լուսավորչի և Հոիբի պատկերներով, ինչպես և 16-17-րդ դարերի 22 հայերեն արձանագրություններ: Հայերեն արձանագրություններ կցազրերի տեսքով պահպանվել են նաև Յարոսլավ Իմաստն սարկոֆագի (11-րդ դար) կափարիչի վրա:^[8]

Ուկրաինական բարոկկոյի ձևերով Սոֆիայի տաճարի այժմյան տեսքը 17-րդ դարի վերջից մինչև 1707 թվականը վերակառուցումների արդյունք է: Խորհրդային ժամանակաշրջանում Սոֆիայի տաճարը վերականգնվել է: 1934-ին հիմնվել է «Սոֆիայի տաճար» պատմամաճարադարապետական թանգարան-արգելիցը, ոչ միայն Սոֆիայի տաճարը, այլ նրան շրջապատող Սոֆիայի տաճարը, վերականաշտուհվել է: 1934-ին հիմնվել է «Սոֆիայի տաճար» պատմամաճարադարապետական թանգարան-արգելիցը, որն ընդգրկում է ոչ միայն Սոֆիայի տաճարը, այլ նրան շրջապատող ^[8]

Սրահին տեսք

Յարոսլավի սարկոֆագ

ՍՈՒՐԲ ԱՍՏՎԱԾԱՆԻ ՎԵՐԱՓՈԽՄԱՆ ՏԱՃԱՐ

Տաճարի շինարարությունը սկսվել է 1363 թվականին: Այս տաճարը Լճովի ամենաինն հուշարձաններից է, որը կառուցվել է հայ վաճառականներ՝ Կաֆա (թեոդոսիա) քաղաքից Հակոբի և Գայջարացա քայո քաղաքից Փանոսի միջոցներով՝ ճարտարապետ Դորինգոյի (Դորե, Դորկո) կողմից: Շատ հետազոտողներ կարծում են, որ շինարարությանը մասնակցել են նաև հայ վարպետներ, քանի որ տաճարը ունի ի նմանություններ Անիի տաճարի հետ:

Մշակութային և պատմական կոթող
Ուկրաինայի Լճով քաղաքում:
Տեղակայված է Հայկական
փողոցի 7-13 հասցեում:

ՍՈՒՐԲ ԳԵՈՐԳԻ ԵԿԵՂԵՑԻ

1385 թվականին Ղրիմի թերդոսիա քաղաքում կառուցվում է մեկ այլ հայկական, կաթոլիկ եկեղեցի՝ Սուրբ Գեորգի: Նրա հիմնադիրն էր մարկիզ Ասլանը, որը նախկին իսլամադավան էր և ընդունել էր քրիստոնեություն^[7]:

Նախկինում Սուրբ Գեորգիի օրվա առթիվ վանական համալիրում կազմակերպվում էր տոնակատարություն, որին մասնակցում էին, ոչ միայն մոսկա և հեռակա գյուղերի հայերը, այլև թաթարները: Այստեղ է գտնվել էրուսաղեմի պատրարդության ներկայացուցությունը, և դեպի սուրբ քաղաք ուխտագնացությունները սկսվել են հենց այստեղից^[8]:

Դպրոցի տնօրենի ժ/

Հաստատում եմ՝
Ա. Կարապետյան

Ուսումնական նախագծային աշխատանքի պլանավորման ձևաթուղթ
Ուսումնական նախագծի ղեկավար՝ Արտոյան Լուսինե

Թեմա՝	
Ազգային կյանքի կազմակերպումը և մշակութային զարգացումը (15-20 դարի սկիզբը)	
Առարկա(ներ)՝	Հայաստանի պատմություն
Դասարան՝	8-րդ «բ»
Ուսումնական նախագծի անվանում՝	Ինչպիսի նշանակություն ունի Ուկրաինայի հայկական գաղթօջախը ազգային կյանքի կազմակերպման և մշակութային զարգացման համար
Ուսումնական տարի, կիսամյակ	2025-2026 ուսումնական տարի, 2-րդ կիսամյակ
Տևողություն՝	9 շաբաթ, միջնաժանկետ
Նախատեսված ժամաքանակ	9 ժամ, շաբաթական 1 ժամ
Ուսումնական նախագծի իրականացման փուլեր	- Նախագծային աշխատանքի խմբերի ձևավորում, խնդիրների և նպատակների ձևակերպում (1 ժամ) - Նյութերի հավաքում, վերլուծություն, մշակում (2 ժամ) - Միջանկյալ քննարկում, տեղեկությունների ամփոփում (2 ժամ) - Սահիկաշարի դասավորության քննարկում, պատրաստում (2 ժամ) - Պաշտպանության նախապատրաստում (1 ժամ) - Հանրային ներկայացում (1 ժամ)

Տեսակը՝	☐ անհատական ☒ թիմային
Ձևաչափը՝	☒ ներառարկայական ☐ միջառարկայական
Տիպը՝	☐ Իրական կյանքին վերաբերող խնդիրներին միտված նախագծեր: ☐ Դիրքորոշում ներկայացնող և պաշտպանող նախագծեր: ☐ Ձևաչափերի, մոտեցումների նոր լուծումներ առաջարկող նախագծեր: ☐ Վերացական/փիլիսոփայական հարցեր քննող նախագծեր: ☒ Բուն հետազոտական նախագծեր:

Ուսումնական նախագծի նպատակը

Սովորողների մոտ ձևավոնել հոտաքրքրություն թեմայի նկատմամբ, գրականության և նյութերի հետ աշխատելու և քննադատաբար և բազմակողմանի ուսումնասիրելու կարողություն, ինչպես նաև զարգացնել պատմական մտածելու հմտություն:

Ուսումնական նախագծի վերջնարդյունքները

Գնահատել և արժևորել սեփական աշխատանքը, ցուցաբերել ինքնուրույն աշխատելու և վերլուծելու հմտություն: Տեղեկության համակողմանի վերլուծության վրա հիմնվելով, ունենալ սեփական դիրքորոշում:

Հիմնախնդիրը կամ մարտահրավերային հարցը

Ինչպիսի դերակատարություն ունեցան Ուկրաինայի հայկական գաղթավայրերը հայապահպանության և պետականության կայացման գործում

Ուղղորդող հարցեր

- 1 Ինչ է գաղթօջախը: Երբ և ինչպես է ձևավորվել Ուկրաինայի հայկական գաղթօջախը:
- 2 Ինչպիսի փոփոխություններ է կրել Ժամանակի ընթացքում:
- 3 Ինչպես է ապահովվել հայապահպանությունը:
- 4 Ինչ դեր ունի այսօրվա գաղթօջախը Հայաստանի և Ուկրաինայի պետականությունների պահպանման գործում:

Կարողունակություններ, որոնք կգարգանան այս նախագծի ընթացքում

- ☒ Սովորել սովորելու կարողունակություն
- ☐ Ինքնաճանաչողան կան և սոցիալական կարողունակություն
- ☐ Տնտեսական կարողունակություն
- ☐ Մաթեմատիկական և գիտատեխնիկական կարողունակություն
- ☐ Լեզվական գրագիտություն և կարողունակություն
- ☒ Մշակութային կարողունակություն
- ☒ Ժողովրդավարական և քաղաքացիական կարողունակություն
- ☒ Թվային և մեդիա կարողունակություն

Ուսումնական նախագծի նկարագիրը

- 1 Աշխատանք սկզբնաղբյուրների , գրականության և մեդիա տիրույթում եղած տեղեկատվության հետ:
- 2 Հմնախնդրի կարևորության գնահատում և արժևորում:
- 3 Հավաքած տեղեկությունների վերլուծություն, ամփոփում, համակարգում:
- 4 Միջանկյալ քննարկումներ, արդյունքների ներկայացում:
- 5 Սահիկաշարի պատրաստում:

Միջառարկայական կապեր

☐ հայոց լեզու	☐ քիմիա	☒ աշխարհագրություն

☐ հայ գրականություն	☐ հայոց պատմություն	☒ երաժշտություն
☐ օտար լեզուներ	☐ կենսաբանություն	☒ կերպարվեստ
☐ մաթեմատիկա	☐ բնագիտություն	☒ ինֆորմատիկա
☐ հասարակագիտություն	☐ ֆիզիկա	☐ պար
☒ համաշխարհային պատմություն	☐ մարմնակրթություն	☐ բեմարվեստ

Ուսումնական նախագծի արտադրանքի/պրոդուկտի ներկայացման տեսակներ

☐ Ամսագիր կամ թերթ, պաստառ	☐ Վեբ-կայք
☐ Տեղեկատվական թերթիկ	☒ Սահիկաշար, տեղարդում դպրոցի/համայնքի կայքէջում
☐ Տեսանյութ	☐ Սոցիալական գովազդ, հոլոլակ
☐ Ձայնվաճք (փողքասթ)	☐ Բուկլետ
☐ Դասընթացներ	☐ Կլոր սեղան քննարկում
☐ Ցուցահանդես	☐ Ֆլեշմոբ/ տարածում կայքերում
☐ Առաջարկ պատկան մարմիններին	☐ Նամակ/ ուղերձ

Հետազոտության աղբյուրներ

Հայ ժողովրդի պատմություն, ՀԽՍՀ ԳԱ հրատարակչություն, հատոր 5-8, Եր., 1967-1984

Վ.Միքայելյան Ղրիմահայոց պատմություն Եր., 1989

Մ.Հովհաննիսյան Ուրվագծեր Լեհաստանի և Արևմտյան Ուկրաինայի հայկական
գաղթավայրերի պատմության Եր 1995

Համացանց

Գնահատում

Խաչատրյան Դավիթ 9	Մելքոնյան Սամվել 5	Դեմիրճյան Յուրա 5	Գևորգյան Գոռ 5
Գրիբորյան Նարե 9	Կալզի Միլենա 8	Մանուկյան Ալինա 8	

Ուսումնական նախագծի ժամանակացույց

N	Աշակերտի	-26-.-	-02-	-09-	16--	23--	02--	-09-.03-	16--.-	-30-
---	----------	--------	------	------	------	------	------	----------	--------	------

[illegible]